

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๑๘/๒๕๖๓

วันที่ ๒๗ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง	{	คณะกรรมการการเลือกตั้ง	ผู้ร้อง
		นายเทพไท เสนพงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ความเห็น

รัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๑๐๑ โดยมาตรา ๑๐๑ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ ... (๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ ...” ซึ่งบทบัญญัติมาตรา ๙๘ ได้บัญญัติถึงลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่จะใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้หลายลักษณะด้วยกัน โดยมาตรา ๙๘ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๔) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ (๑) (๒) หรือ (๔) ...” สำหรับมาตรา ๙๖ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดลักษณะต้องห้ามของบุคคลมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมาตรา ๙๖ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ... (๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ ...” ซึ่งนอกจากบทบัญญัติมาตรา ๙๖ ที่บัญญัติลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งของบุคคลแล้ว ยังเป็นบทบัญญัติที่เป็นเหตุอันจะทำให้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้

ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๙๘ (๔) และยังเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ด้วย

พิจารณาจากคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ ๓ ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ต่อมาวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓ ศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ ๑๗๔/๒๕๖๒ คดีหมายเลขแดงที่ ๔๘๕/๒๕๖๓ ว่าผู้ถูกร้องมีความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๑๘ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ จำคุก ๓ ปี มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้หนึ่งในสามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘ คงจำคุก ๒ ปี แต่การกระทำของผู้ถูกร้องเป็นเหตุให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จึงไม่รอการลงโทษ และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดสิบปีนับแต่วันที่มิคำพิพากษา ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒)

เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย เนื่องจากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ถูกร้องมีการฉ้อโกงตามที่ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ขณะที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ ๑๗๔/๒๕๖๒ คดีหมายเลขแดงที่ ๔๘๕/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓ โดยพิพากษาให้ผู้ถูกร้องมีความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๑๘ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ให้ลงโทษจำคุกผู้ถูกร้องเป็นเวลา ๒ ปี และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดสิบปีนับแต่วันที่มิคำพิพากษา การที่ศาลจังหวัดนครศรีธรรมราชมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่มิคำพิพากษานั้นเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ได้บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ ซึ่งมาตรา ๙๘ (๔) บัญญัติให้บุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๖ (๑) (๒) หรือ (๔)

เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ... (๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ ...” จากบทบัญญัติดังกล่าว เห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่จะกำหนดลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่จะใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงได้นำลักษณะต้องห้ามของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งดังกล่าวมากำหนดเป็นเหตุอันทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสิ้นสุดลง หากบุคคลนั้นอยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในฐานของผู้แทนปวงชนชาวไทยนั้นจะสามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างเต็มที่ มีความประพฤติเป็นที่ยอมรับนับถือต่อสาธารณชน ปราศจากเหตุหมิ่นหมองในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ ไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่เกียรติและศักดิ์ศรีของสภาผู้แทนราษฎร

การที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ บัญญัติเหตุต่าง ๆ ที่มีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสิ้นสุดลง แต่ไม่ได้ระบุถึงเหตุที่เกี่ยวกับการถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ (๒) ไว้โดยตรง จึงไม่มีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง นอกจากนี้ยังโต้แย้งอีกว่าการถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ (๒) จะต้องเกิดขึ้นใน “วันเลือกตั้ง” เท่านั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ ได้บัญญัติเหตุอันจะทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงไว้หลายเหตุ โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันไป เมื่อเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐๑ (๖) ได้อนุโลมบทบัญญัติในมาตรา ๙๘ (๔) ประกอบมาตรา ๙๖ (๒) มาใช้บังคับเพื่อเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสิ้นสุดลงไปตามเหตุดังกล่าวด้วย มิใช่เหตุอันจะทำให้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ ยังได้บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง ถือได้ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องได้เริ่มต้นแล้วในวันที่มีการเลือกตั้ง ทั้งคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ถูกร้องจึงต้องเกิดขึ้นและครบถ้วนตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดในวันดังกล่าวด้วย เช่นเดียวกัน ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องในประเด็นนี้จึงฟังไม่ขึ้น สำหรับข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องในประเด็นที่ว่า หากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องต้องสิ้นสุดลงทั้งที่คำพิพากษาในคดีที่ยังไม่ถึงที่สุดเป็นผลร้ายและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกร้อง และเป็นการบัญญัติขัดหรือแย้งกันกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๙) มาตรา ๙๘ (๑๐) หรือมาตรา ๙๘ (๑๑) ที่บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙

วรรคสอง เห็นว่า หากพิจารณาเปรียบเทียบกับเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอื่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ จะเห็นว่ารัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้เหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้แตกต่างกันตามแต่ข้อเท็จจริงรายกรณีไป อาทิ เหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) ที่ว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล” หรือรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๑๓) ที่ว่า “ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ ...” เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) ได้บัญญัติเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่ออยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดหรือไม่ไว้อย่างชัดเจนแล้ว ย่อมต้องหมายความว่า บทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นอยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง โดยไม่จำเป็นต้องรอให้คดีนั้นถึงที่สุดเสียก่อน บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ (๒) ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติอื่นแต่อย่างใด สำหรับกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ที่บัญญัติให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ เป็นหลักการที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นยังไม่มี ความผิดจนกว่าจะมีการพิสูจน์ความผิดและได้รับการยืนยันโดยคำพิพากษาถึงที่สุดเสียก่อน แต่สำหรับในกรณีของผู้ถูกร้องนี้เป็นการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางรัฐธรรมนูญในปัญหาที่เกี่ยวกับความถูกต้องสมบูรณ์ตามเงื่อนไขรัฐธรรมนูญของการดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงต้องบังคับตามถ้อยคำและเจตนารมณ์ที่ปรากฏในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญ ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาของศาลจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษา แม้คดีดังกล่าวจะยังไม่ถึงที่สุดก็ตาม จึงทำให้ผู้ถูกร้องอยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง และส่งผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒)

มีข้อที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) แล้ว สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องจะสิ้นสุดลงนับแต่เมื่อใด

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญ

แจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบ ต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง” เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่ง ให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของผู้ถูกร้องจึงต้องสิ้นสุดลงและพ้นจากตำแหน่งในวันดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง เป็นเหตุให้ตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ ๓ ว่างลง โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒ ได้กำหนดให้ดำเนินการ ตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสี่สิบห้าวัน นับแต่วันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลง จึงต้องพิจารณาตามสภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติ หน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน จึงให้ถือว่าตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ ๓ ว่างลงในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัย คือ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๔

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๘๘ (๔) และมาตรา ๘๖ (๒) และพ้นจาก ตำแหน่งนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ คือ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง และให้ถือว่าตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ ๓ ว่างลงในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๔ ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง

(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ